
KONFERENCJA COMPLIANCE IDM

KODEKS DOBRYCH PRAKTYK PROWADZENIA REJESTRU AKCJONARIUSZY

Warszawa, 26 listopada 2020 roku

r. pr. dr Marcin Chomiuk, Partner

r. pr. dr hab. Bogusław Lackoroński, *of Counsel*

**Kodeks dobrych praktyk
prowadzenia rejestru
akcjonariuszy
– narzędzie do
kształtowania/kodyfikowania
zwyczajów i ograniczania
ryzyk prawnych**

Specyfika działalności administratorów

OCZEKIWANIA USTAWODAWCY WOBEC ADMINISTRATORA

Podwyższony miernik należytej staranności w stosunku do innych uczestników obrotu

Profesjonalny charakter administratora	
<ul style="list-style-type: none">• zawodowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none">• znajomość prawa w zakresie prowadzonej działalności
<ul style="list-style-type: none">• zasady etyki zawodowej• szczególne zaufanie	<ul style="list-style-type: none">• ograniczona liczba podmiotów mogących świadczyć usługi

CECHY ADMINISTRATORA

Niezależność (rozpoznawanie wniosków o wpisy; sprzeczne interesy stron)

Profesjonalizm (terminy na rozpatrzenie wniosków oraz obowiązki informacyjne)

Instytucja zaufania publicznego (konstytutywny charakter istotnych wpisów)

Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej (ograniczona jawność rejestru akcjonariuszy)

SKUTKI NIEPRAWIDŁOWOŚCI W PROWADZENIU REJESTRU

- Uniemożliwienie dokonywania obrotu akcjami – nieterminowe rozpatrywanie wniosku o wpis nabywcy akcji – uniemożliwienie dalszego zbycia
- Konieczność odwołania lub powtórzenia walnego zgromadzenia
- Niedopuszczenie akcjonariusza do walnego zgromadzenia
- Dopuszczenie „nie-akcjonariusza” do walnego zgromadzenia
- Ryzyko wytoczenia powództwa przeciwko spółce
- Obniżenie wiarygodności spółki wobec kontrahentów i inwestorów
- Ryzyko pozbawienia akcjonariusza praw akcyjnych i przyznania ich osobie trzeciej

ODPOWIEDZIALNOŚĆ I OBOWIĄZKI ADMINISTRATORA

wobec spółki

wobec akcjonariuszy

**wobec osób trzecich
(w tym organów władzy publicznej)**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

- Rejestr akcjonariuszy przejmuje **funkcje księgi akcyjnej**. W oparciu o wpisy w rejestrze ustalany będzie krąg osób:
 - ✓ uprawnionych z akcji,
 - ✓ zastawników oraz użytkowników, którym przysługuje prawo głosu.

Przykłady uchybień związanych z prowadzeniem rejestru akcjonariuszy

• nieotwarcie rejestru lub niedokonanie wpisu w terminie (do 1.3.2021 i do 1.3.2026)	• bezpodstawna odmowa wpisu
• nieprawidłowe określenie kręgu osób uprawnionych do udziału w walnym zgromadzeniu	• nieprawidłowe wykonanie zobowiązania pieniężnego spółki wobec akcjonariuszy
• bezpodstawny wpis, w tym dokonanie wpisu mimo przeszkody, np. brak interesu prawnego	• dokonanie wpisu zawierającego nieprawidłowe dane, np. liczbę akcji

ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC SPÓŁKI

- Za powstałe uchybienia administrator ponosi **wobec spółki odpowiedzialność kontraktową** (*ex contractu*):

- ✓ umowa - stosunek zobowiązaniowy,
- ✓ przepisy ogólne k.c. i k.s.h. dotyczące rejestru akcjonariuszy – podstawa rekonstrukcji zakresu zobowiązania,
- ✓ zakres odpowiedzialności - wszystkie negatywne skutki majątkowe wynikające dla spółki.

Zbieg odpowiedzialności *ex contractu* i odpowiedzialności deliktowej:

- ✓ czyn nieuczciwej konkurencji,
- ✓ pomocnictwo do popełnienia czynu niedozwolonego, w tym czynu nieuczciwej konkurencji,
- ✓ działanie na szkodę spółki.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC AKCJONARIUSZA

➔ **Brak obligacyjnej więzi prawnej** łączącej administratora rejestru akcjonariuszy i akcjonariusza spółki.

- Odpowiedzialność o charakterze **deliktowym**
- Powstanie odpowiedzialności poprzez **bezpodstawne wykreślenie akcjonariusza:**
 - ✓ błędne dokonanie operacji
 - ✓ materialnie nieuzasadnione żądanie wpisu
 - ✓ utrata praw akcyjnych
- Zakres odpowiedzialności – **pełna szkoda.**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ WOBEC INNYCH OSÓB TRZECICH

Umowa o prowadzenie rejestru akcjonariuszy rodzi **prawa i obowiązki o charakterze względnym** – skuteczne zasadniczo między spółką akcyjną i administratorem.

- **Pozycja prawna osób trzecich**, tj. nabywcy akcji, zastawnicy, użytkownicy akcji, wierzyciele akcjonariuszy
 - ✓ beneficjenci umowy (akcjonariusze),
 - ✓ źródło uprawnień, lecz nie obowiązków osób trzecich względem administratorów.
- **Odpowiedzialność deliktowa**
 - ✓ Nieterminowe dokonanie wpisu przez administratora
 - ✓ Negatywne konsekwencje opóźnień.

JAK OGRANICZAĆ ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI?

- **Staranne formułowanie** umów o prowadzenie rejestru.
- **Nie przejmowanie nadmiernych ryzyk**, nie wynikających z ustawy (np. przejmowanie ryzyk spółek).
- **Możliwe umowne ograniczenie odpowiedzialności** (np. za utratę korzyści – ale uwaga, skuteczność tylko pomiędzy stronami umowy).
- **Wypracowanie procedur wewnętrznych i ich regularny audyt.**
- **Wypracowanie zasad obiegu dokumentów** – maksymalne skrócenie czasu od wpływu wniosku do jego sprawdzenia pod względem formalnym. Wprowadzenie wstępnej kontroli formalnej wniosku przez inne osoby niż te, które będą go rozpoznawać ostatecznie w całości (tzw. podwójna weryfikacja formalnej poprawności).

PRAKTYCZNE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM REJESTRU

PRAKTYCZNE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM REJESTRU

- Zagadnienia istotne dla okresu przejściowego:
 - wnioski o pierwszy wpis – na podstawie księgi akcyjnej lub na podstawie oświadczeń spółki, zakres danych z księgi akcyjnej podlegających przekazaniu do administratora rejestru akcjonariuszy
 - rejestracja akcjonariuszy i spółek „spóźnionych” (czyli zgłaszających się po 28 lutego 2021 roku)
 - akcje zachowują moc dowodową do 1.3.2026 r.
 - brak akcji w formie materialnej
 - brak akcji zdeponowanych
 - wszystkie akcje są akcjami imiennymi.
- Po zakończeniu okresu przejściowego (umowy dotyczące obrotu akcjami - w zwykłej formie pisemnej lub z podpisami złożonymi w obecności upoważnionego pracownika administratora rejestru).

PRAKTYCZNE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM REJESTRU

Rozumienie „**dokumentów uzasadniających żądanie wpisu**” w rejestrze akcjonariuszy (art. 300³⁴ § 4 k.s.h.; art. 328⁴ § 4 k.s.h.)

Rozumienie „**przeszkody**” do dokonania wpisu w rejestrze akcjonariuszy (art. 300³⁴ § 1 k.s.h.; art. 328⁴ § 1 k.s.h.)

Rozumienie wyrażenia „uzasadnione wątpliwości odnośnie do zgodności z prawem lub prawdziwości dokumentów (art. 300³⁴ § 5 k.s.h.; art. 328⁴ § 5 k.s.h.). **Koszty badania zgodności i usunięcia wątpliwości**, które *ex post* okażą się nieuzasadnione

Rozumienie „**ograniczeń w rozporządzaniu akcją**” (art. 300²⁴ § 6 k.s.h.; art. 328⁴ § 6 k.s.h.)

PRAKTYCZNE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM REJESTRU

- Usuwanie wad wpisów w rejestrach akcjonariuszy – **prostowanie oczywistych omyłek pisarskich** – podstawa, zakres i procedura (na wniosek osoby posiadającej interes prawny lub z własnej inicjatywy - „z urzędu”; obowiązek informacyjny? Przed lub po wpisie, art. 328⁴ § 3 k.s.h. czy również art. 328⁴ § 7 k.s.h.).
- **Zabezpieczanie dyspozycji składanych administratorowi drogą elektroniczną** – ryzyko administratora, czy posiadacza loginu i hasła do konta umożliwiającego składanie dyspozycji drogą elektroniczną.
- **Rodzaje i zakres dyspozycji składanych drogą elektroniczną** oraz odpowiedzialność za ich realizację.
- **Zasady współpracy pomiędzy administratorami** przy przekazywaniu danych z rejestru i dokumentów źródłowych stanowiących podstawę wpisów (zakres danych podlegających przekazaniu – aktualne czy również historyczne). Koszty przekazania danych nowemu administratorowi. Zabezpieczenie płatności i data jej wymagalności.

PRAKTYCZNE TRUDNOŚCI ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM REJESTRU

Okres i forma przechowywania danych oraz dokumentów stanowiących podstawę wpisu

FATCA/CRS – obowiązek administratorów rejestrów akcjonariuszy

Zasady wydawania i zwracania świadectw rejestrowych – kwestia zwracania dokumentu wydanego w postaci elektronicznej albo dokumentowej

Wnioskodawca a wpis przy zawiązaniu nowej spółki, połączeniu i przekształceniu oraz podwyższeniu kapitału zakładowego

Rodzaje i forma świadectw rejestrowych a odpowiedzialność karna administratorów rejestru

KORZYŚCI MOGĄCE WYNIKAĆ Z OPRACOWANIA KODEKSU DOBRYCH PRAKTYK

PRAKTYCZNE KORZYŚCI

- **Wypracowanie standardów** działania wobec znacznych deficytów ustawowych, które mogą mieć znaczenie w przyszłości przy dokonywaniu oceny zachowania należytej staranności.
- **Ograniczenie ryzyka** wynikającego z braku praktyki i orzecznictwa związanych z prowadzeniem rejestru akcjonariuszy.
- **Przygotowanie standardowych świadczeń wchodzących w ramy danej usługi** w celu zapewnienia przewidywalności wykładni umów o prowadzenie rejestru akcjonariuszy odnośnie do zakresu świadczonych usług.
- Przygotowanie się do **paradygmatu w relacjach między administratorami rejestrów akcjonariuszy a spółkami**, w którym spółki kwestionują zasadność prowadzenia rejestrów i płacenia za cokolwiek, na paradygmat, w którym spółki zaczną wymagać jak największego spektrum usług w ramach ustalonego wynagrodzenia.

PRAKTYCZNE KORZYŚCI

- **Skorelowanie standardowych zakresów świadczenia usług z polisami OC** i wskazanymi w nich ryzykami pokrytymi zakresem ubezpieczenia.
- **Wskazanie różnych modeli wynagradzania**, w których jego wysokość powiązana jest nie tylko z nakładem pracy administratorów rejestru, lecz również z przyjmowanymi ryzykami.
- **Zwiększenie zaufania do instytucji.**
- **Wpływ na kształtowanie się zwyczajów**, przekładających się na obowiązki administratorów i na sposób inkorporowania wzorców umownych do umów ze spółkami.
- Stworzenie zewnętrznego względem administratorów rejestrów akcjonariuszy źródła wymagań nakładanych w relacjach ze spółkami, które nie chcą współdziałać z administratorami rejestrów akcjonariuszy. Zwiększenie możliwości wyjaśnienia, dlaczego spółki/akcjonariusze muszą wypełniać poszczególne obowiązki. **Legitymizacja wymagań.**
- **Proponowanie wykładni ustawowych pojęć nieostrych** („przeszkoda wpisu” art. 328⁴ § 1 k.s.h., „uzasadnione wątpliwości” dotyczące zgodności z prawem i prawdziwości dokumentów – art. 328⁴ § 5 k.s.h.).

PRAKTYCZNE KORZYŚCI

- **Kodeks dobrych praktyk jako optymalny model regulacji**, a nie minimalny czy też maksymalny standard.
 - Postać zaleceń i wskazania celów, które mogą być realizowane stopniowo we własnym tempie aniżeli norm, które mogą być naruszone albo przestrzegane na zasadzie „0-1”.
- Aspekty regulacji zawartej w kodeksie dobrych praktyk:
 - **Aspekt wewnętrzny**: w szczególności relacje administratorów rejestrów akcjonariuszy i ich pracowników oraz dostawców usług, w szczególności IT (konieczność **zapewnienia sprawności, terminowości, prawidłowości oraz poufności**).
 - **Aspekt zewnętrzny**: w szczególności relacje administratorów rejestrów akcjonariuszy i spółek, a także podmiotów trzecich i władzy publicznej, w tym w zakresie danych osobowych.

Zakres kodeksu dobrych praktyk

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – jego charakter (warianty):**
 - Stosuj albo wyjaśnij dlaczego nie stosujesz
 - Uwzględniaj jako punkt odniesienia w swojej praktyce
 - Stosuj w codziennej praktyce, procedurach i dokumentach
- **Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – jego struktura:**
 - Wskazanie przedmiotu zaleceń
 - Zalecenia ogólne/Zalecenia szczegółowe

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – zakres regulacji:**
 - Rejestr akcjonariuszy i jego administrator
 - Umowa o prowadzenie rejestru akcjonariuszy
 - Wzorce umów, w tym ogólne warunki umów stosowane przez podmioty prowadzące rejestr, regulaminy, procedury i taryfy
 - Terminy prowadzące do wygaśnięcia umowy oraz wypowiedzenia zmieniającego (zmiana wzorca umownego)

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – zakres regulacji (c.d.):**
 - Spory z umowy (sądownictwo państwowe czy arbitraż)
 - Relacje z podmiotami trzecimi (obecni i przyszli akcjonariusze, zastawnicy, użytkownicy, wierzyciele, organy egzekucyjne, organy kontroli, organy ścigania)
 - Prowadzenie rejestru akcjonariuszy (relacje zewnętrzne i wewnętrzne)
 - Wpisy do rejestru akcjonariuszy
 - Spory związane z wpisami do rejestru
 - Konflikt interesów
 - Dostęp do danych z rejestru
 - Ochrona danych osobowych
- **Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – „wejście w życie” i zmiana.**

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

Rejestr akcjonariuszy i jego administrator

- **Zalecenia ogólne:** ustawowe cechy rejestru oraz cechy pozaustawowe posiadane przez wszystkie rejestry prowadzone przez członków IDM; zakres danych zawartych w rejestrach (aktualne/historyczne); okresy i sposób przechowywania danych zawartych w rejestrach po wygaśnięciu umowy z daną spółką; okresy i sposób przechowywania dokumentów stanowiących podstawy wpisów w rejestrach w okresie obowiązywania umowy o prowadzenie rejestru z daną spółką i po jej wygaśnięciu); cechy administratorów rejestru – punkt odniesienia przy ustalaniu poziomu ich staranności w konkretnych przypadkach. Administrator jako podmiot kształtujący procedury wewnętrzne i zewnętrzne związane z prowadzeniem rejestru akcjonariuszy.
- **Zalecenia szczegółowe:** Do opracowania po ostatecznym ukształtowaniu zaleceń ogólnych.

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

Umowa o prowadzenie rejestru akcjonariuszy

- **Zalecenia ogólne:** czas zawarcia umowy względem daty wyboru administratora rejestru akcjonariuszy; istotne przedmiotowo postanowienia umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy; znaczenie obowiązku współdziałania spółki z administratorem (wykonywanie obowiązków informacyjnych, przekazywanie dokumentów, danych niezbędnych do prawidłowego prowadzenia rejestru); standardowy reżim regulacyjny umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy (tylko przepisy ogólne k.c. i przepisy ogólne prawa zobowiązań, czy również przepisy o zleceniu); zakres regulacji umownej a zakres regulacji zawartej we wzorcach umów, w tym ogólnych warunkach umów, regulaminach, procedurach i taryfach. Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności (wina spółki a wina administratora rejestru akcjonariuszy).

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Wzorce umów, w tym ogólne warunki umów stosowane przez podmioty prowadzące rejestr, regulaminy, procedury i taryfy**
 - **Zalecenia ogólne:** zakres regulacji zawartej we wzorcach umów, w tym ogólnych warunkach umów, regulaminach, procedurach i taryfach. Sposób udostępniania wzorców umów spółkom w celu związania nimi spółek (klientów)?
- **Terminy prowadzące do wygaśnięcia umowy oraz wypowiedzenia zmieniającego (zmiana wzorca umownego)**
 - **Zalecenia ogólne:** uregulowanie standardowej procedury zmiany i wskazanie kryteriów ograniczających swobodę administratora rejestru akcjonariuszy w odniesieniu do przedmiotu i skali wprowadzanych zmian; uregulowanie standardowej procedury wypowiedzenia umowy o prowadzenie rejestru akcjonariuszy ze standardowym terminem wypowiedzenia. Jeśli tak, to jaki ma być standardowy termin wypowiedzenia?

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Spory z umowy**
 - **Zalecenia ogólne:** sądownictwo państwowe czy sądownictwo polubowne?
- **Relacje z podmiotami trzecimi (obecni i przyszli akcjonariusze, zastawnicy, użytkownicy, wierzyciele, organy egzekucyjne, organy kontroli, organy ścigania)**
 - **Zalecenia ogólne:** wewnętrzne procedury dotyczące przyjmowania i rozpatrywania wszelkich pism pochodzących od podmiotów zewnętrznych zapewniające spełnienie standardu niezależności, profesjonalizmu, rękojmi zaufania oraz poufności przez administratora rejestru.
- **Prowadzenie rejestru akcjonariuszy (relacje zewnętrzne i wewnętrzne)**
 - Wpisy do rejestru akcjonariuszy
 - **Zalecenia ogólne:** rozpatrywanie wniosków o wpis; procedury wpisów z urzędu; dokumenty stanowiące podstawę wpisów, przeszkody uniemożliwiające dokonanie wpisów, uzasadnione wątpliwości odnośnie do zgodności z prawem lub prawdziwości dokumentów stanowiących podstawy wpisów i sposób ich rozstrzygnięcia; uwzględnianie ograniczeń rozporządzania akcjami.

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- **Prowadzenie rejestru akcjonariuszy** (relacje zewnętrzne i wewnętrzne)
 - Spory związane z wpisami do rejestru
 - **Zalecenia ogólne:** sposób rozstrzygania sporów, zakres rozstrzygania, przesłanki i sposób kierowania stron na drogę sądową.
 - Procedury odwoławcze
 - **Zalecenia ogólne:** czy przewidywać? Jak regulować? Jakie opłaty pobierać? Jak umocować w umowie o prowadzenie rejestru akcjonariuszy?
 - Konflikt interesów
 - **Zalecenia ogólne:** zdefiniowanie typowych przypadków konfliktu interesów oraz określenie procedur postępowania w celu zapewnienia unikania oraz usuwania skutków powstania.
 - Dostęp do danych z rejestru
 - **Zalecenia ogólne:** regulacja umowna/pozaumowana udostępniania danych.

ZAKRES – PIERWSZA WERSJA ROBOCZA

- Ochrona danych osobowych.
- Kodeks dobrych praktyk administratorów rejestrów akcjonariuszy – „wejście w życie” i zmiana.

DYSKUSJA

DALSZA PRACA NA PROJEKTEM?

Znaczenie współpracy z członkami IDM

**Znaczenie dokumentów, danych i problemów
praktycznych w pracach nad kodeksem dobrych praktyk**

Dziękujemy za uwagę

**Zapraszamy
do współpracy przy tworzeniu kodeksu dobrych praktyk
prowadzenia rejestru akcjonariuszy!**

ZESPÓŁ

dr Marcin Chomiuk

Radca prawny, Partner

E-mail: marcin.chomiuk@jdp-law.pl

dr hab. Bogusław Lackoroński

Radca prawny, *of Counsel*

E-mail: boguslaw.lackoronski@jdp-law.pl

KONTAKT

JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. k.

ul. Bonifraterska 17 00-203 Warszawa

T +48 22 246 00 30 F +48 22 246 00 31

E office@jdp-law.pl | www.jdp-law.pl

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy

KRS: 0000275174, REGON: 140887753, NIP: 7010056483